DEMERSURI METODOLOGICE DE MONITORIZARE A CURRICULA ŞCOLARE DIN PERSPECTIVA NOILOR EDUCAȚII

METHODOLOGICAL PROCEDURES FOR MONITORING THE SCHOOL CURRICULUM FROM THE PERSPECTIVE OF NEW EDUCATION

CZU: 373.016:37.014.6 **https://doi.org/10.59295/dccce2025.18**

Veronica CLICHICI
ORCID: 0000-0002-5047-7080
E-mail: veronica.clichici@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

***Abstract*:** *The trends of the new reform of school curricula at a global level are open to the competences related to the new educations. The research study aims to establish the methodological approaches for monitoring school curricula from the perspective of the new educations at the national level - on the dimensions of education for communication and mass media, education for peace and cooperation - through the prism of the cross-curricular thematic decades planned in educational plans. In this sense, the "managerial approach" and the "pedagogical approach" were conceptually and functionally delimited within the process of monitoring school curricula from the perspective of the new educations.*

***Keywords*:** *methodological procedures, monitoring, school curricula, new education, communication and media education, education for peace and cooperation.*

INTRODUCERE

Noile reforme şcolare ale secolului XXI sunt deschise către abordarea holistică a competenţelor legate de *noile educaţii*, având în vedere următoarele:

- calitatea contextualizării noilor educaţii în curricula şcolară – astăzi devenită prioritară în sistemul de învăţământ naţional!;
- calitatea metodologică de monitorizare şi evaluare în concordanţă cu sistemul de competenţe educative şi cu modalităţile practice de realizare a noilor educaţii;

- accesul liber şi permanent al elevilor în alegerea activităţilor opţionale din perspectiva noilor educaţii, de exemplu *educaţia pentru comunicare şi mass-media, educaţia pentru pace şi cooperare* - drept coordonate ale idealului uman ca fiind imperative în depăşirea *crizei influenţei războiului* din vecinătate, dar şi *criza dezinformării populaţiei* (*fake news* în limba engleză) prin mass-media şi adicţia faţă de consumerismul divertismentului ceea ce în comunicarea tinerilor întâlnim discursuri incoerente, vulgarizarea limbajului, impunerea şi promovarea anonimatului, inflaţia verbală cu maximă redundanţă, nereciprocitate, generalizarea monotoniei, iresponsabilitatea faţă de un cuvânt rostit, conştiinţa neangajării.

În acest sens, ***scopul*** cercetării vizează stabilirea demersurilor metodologice de monitorizare a curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii, pe dimensiunile: educaţia pentru comunicare şi mass-media, educaţia pentru pace şi cooperare.

Obiectivele cercetării:

- analiza conceptuală a noilor educaţii în contextul curricula şcolară predat şi scris;
- identificarea demersurilor metodologice de monitorizare a curricula şcolară din perspectiva noilor educaţii;
- determninarea instrumentelor metodologice de monitorizare a curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii, pe dimensiunile educaţia pentru comunicare şi mass-media, educaţia pentru pace şi cooperare.

MATERIAL ŞI METODĂ

În cadrul studiului ştiinţific au fost utilizate metode de cercetare: studierea documentelor curricula şcolară, a literaturii de specialitate privind analiza descriptivă, sinteza pedagogică, metoda inductivă şi deductivă.

REZULTATE ŞI DISCUŢII

Unele aspecte analitice privind noilor educaţii în contextul curricula şcolară predat şi scris

Educaţia oferită de şcoală nu mai este suficientă pentru întreaga viaţă a omului. În actualul context, avem nevoie de o educaţie dinamică, formativă, centrată pe valorile autentice. În încercarea de a face faţă

provocărilor lumii contemporane, una din direcţiile de restructurare a realităţii educaţionale este extinderea actului educativ la nivelul întregii vieţi a individului prin imperativele deziderate/dimensiuni ale *noilor educaţii* nominalizate de UNESCO. [4, p. 30]

Noile educaţii presupunând introducerea mai pregnantă a dimensiunii internaţionale în educaţia noastră. Aşadar, constatăm perspectiva de abordare a *noilor educaţii* (Educaţia pentru dezvoltare durabilă; Educaţia pentru cetăţenie globală; Educaţia financiară; Educaţia antreprenorială şi inovarea; Educaţia pentru competenţe digitale şi inteligenţă artificială; Educaţia pentru media; Educaţia pentru egalitate şi incluziune; Educaţia pentru sănătate şi stare de bine; Educaţia pentru pace) şi în Proiectul Cadrului de referinţă al Curriculumului Naţional – un document de politici educaţionale în variantă de proiect elaborat în 2025 [7, p. 28], care vor constitui răspunsuri la problematica lumii contemporane prin noile educaţii. Acest document propune modul preponderent de integrare a *noilor educaţii*, prin Curriculumul Naţional, drept resurse pentru reconstrucţia conţinuturilor procesului de învăţământ care pot fi valorificate prin demersuri infuzional, modular, disciplinar, interdisciplinar şi transdisciplinar adaptate după S. Cristea [3, p. 254-255]. Prin urmare, au fost sintetizate dimensiunile *Educaţia pentru media* care este sinonimă cu *Educaţia pentru comunicare şi mass-media*, de asemenea *Educaţia pentru pace* care este sinonimă cu *Educaţia pentru pace şi cooperare* – potrivit cercetărtorului G. Văideanu - şi s-a constatat că ambele dimensiuni din perspectiva *curriculumului predat* se va implementa: [7, p. 29]:

a) *infuzional*, realizabil de fiecare profesor prin exemplificări, aplicaţii, studii de caz propuse în cadrul activităţilor didactice curente, posibil la toate disciplinele (în mod special la geografie, chimie, fizică, biologie, istorie etc.);
b) *disciplinar*, realizabil prin includerea în planul de învăţământ a unor noi discipline opţionale (educaţie pentru pace, educaţie pentru media);
c) *interdisciplinar şi transdisciplinar*, realizabil prin sinteze, activităţi organizate nonformal etc. (decade tematice etc.).

Valorificarea demersurilor metodologice de monitorizare a curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii la nivelul procesului de învăţământ

În contextul procesului de monitorizare a curricula şcolară din perspectiva noilor educaţii, în deosebi pe dimensiunile *educaţia pentru comunicare şi mass-media* şi *educaţia pentru pace şi cooperare*, sunt valorificare demersul managerial şi demersul pedagogic.

Ce este şi cum funcţionează demersul managerial în monitorizarea curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii?

Demersul managerial în monitorizarea curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii are un caracter dublu concentric: la nivel de sistem şi de subsisteme curriculare, la nivel de sistem şi subsisteme ale managementului [1] - de exemplu monitorizarea produselor curriculare şcolare pe dimensiunile *educaţia pentru comunicare şi mass-media* sau *educaţia pentru pace şi cooperare.*

Din punct de vedere funcţional *demersul managerial* în procesul de monitorizare a curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii implică următoarele aspecte [6]:

- crearea condiţiilor de monitorizare a curricula şcolare, de exemplu pe dimensiunile noilor educaţii contextualizate în disciplinele şcolare, precum educaţia pentru comunicare şi mass-media sau educaţia pentru pace şi cooperare sunt necesare: 1) crearea cadrului motivaţional pentru toţi participanţii implicaţi în implementarea şi monitorizarea curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii (*educaţia pentru media* sau *educaţia pentru pace*); 2) aspectul organizaţional al procesului de implementare a curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii (*educaţia pentru media* sau *educaţia pentru pace*), pe niveluri: naţional, raional/ municipal şi instituţional; 3) pregătirea/formarea cadrelor didactice şi a celor de conducere/manageriale.
- stabilirea grupurilor de monitori a curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii, de exemplu pot fi create grupuri de cadre didactice de către managerii educaţionali în conformitate cu arria curriculară şi selectate acele dimensiuni ale noilor educaţii - *educaţia pentru comunicare şi mass-media* şi *educaţia pentru pace şi cooperare* -

adiacente disciplinelor şcolare obligatorii;

- organizarea procesului de monitorizare a curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii, de exemplu sunt elaborate instrumente de monitorizare pe dimensiunile *educaţia pentru comunicare şi mass-media* sau *educaţia pentru pace şi cooperare* contextualizate în curricula şcolare;
- organizarea realizării feed-back-ului a curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii, de exemplu cadrele didactice concluzionează acele rezultate ale instrumentelor de monitorizare pe dimensiunile *educaţia pentru comunicare şi mass-media* sau *educaţia pentru pace şi cooperare* contextualizate în curricula şcolare şi propun spre aprobare la nivel managerial pentru optimizarea funcţionării noilor educaţii contextualizate în curricula şcolare.

Ce este şi cum funcţionează demersul pedagogic în monitorizarea curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii?

În viziunea lui S. Cristea, „*demersul pedagogic* reprezintă ansamblul intervenţiilor formative dirijate, în mod special, de educator (profesor, părinte etc.) în vederea optimizării acţiunii didactice/educative" [3, p. 91]. În acest sens, cercetătorul distinge trei tipuri de demersuri angajate în realizarea unui ciclu de educaţie/instruire:

- un *demers pedagogic punctual*, care operaţionalizează obiective concrete (deduse din sistemul de competenţe şcolare) realizabile imediat, limitate, de regulă, la o singură *dimensiune* precum *educaţia pentru comunicare şi mass-media*, *educaţia pentru pace şi cooperare* sau *formă a educaţiei*;
- un *demers pedagogic linear*, care programează competenţe specific realizabile pe termen scurt şi mediu, ce implică, de regulă, mai multe *dimensiuni* ale noilor educaţii şi *formele* educaţiei;
- un *demers pedagogic strategic*, care planifică competenţe-cheie/transversale realizabile pe termenmediu şi lung, ce angajează, de regulă, toate *dimensiunile* noilor educaţii şi *formele* educaţiei.

Aşadar valorificarea demersului pedagogic în cadrul monitorizării curricula şcolară la nivelul procesului de învăţământ presupune avansarea unor module de studiu/învăţare a noilor educaţii, care pot fi *proiectate-dezvoltate* în sens *punctual* (pentru îndeplinirea unor sarcini

cu efecte imediate), *linear* (pentru îndeplinirea unor sarcini cu efecte în lanţ), *transversal* (pentru îndeplinirea unor sarcini cu efecte multiplicate în plan *intelectual-moral-tehnologic-estetic-fizic,* în condiţii de instruire formală-nonformală-informală).

Din punct de vedere funcţional *demersul pedagogic* în procesul de monitorizare a curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii implică următoarele aspecte:

- raportarea funcţionării curriculumului şcolar contextualizat din perspectiva noilor educaţii la sistemul de indicatori, de exemplu indicatorii de monitorizare pot fi elaboraţi de cadrele didactice şi aprobate la consiliile pedagogice sau pot fi elaborate de factorii de decizie, cercetători ştiinţifici şi aplicate de cadrele didactice în activităţile didactice, rezultatele vor fi prezentate la nivel managerial în termenii stabiliţi;
- clasificarea rezultatelor obţinute, de exemplu în procesul de monitorizare a curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii sunt implicaţi cadre didactice şi elevi de la diferite niveluri de învăţământ, de aceea grupurile de monitori responsabili de acest demers vor constata rezultatele în conformitate cu grupul ţintă;
- introducerea schimbărilor curente, de exemplu: folosirea unor metode didactice centrate pe elev în procesul de predare-învăţare-evaluare la activităţile cross-curriculare pe dimensiunile noilor educaţii *educaţia pentru comunicare şi mass-media, educaţia pentru pace şi cooperare*; invitarea unor specialişti de a ţine lecţii practice; realizarea de proiecte în parteneriat cu alte şcoli şi organizaţii nonguvernamentale sau centre comunitare/culturale;
- elaborarea rapoartelor şi sugestiilor respective, de exemplu culegerea de propuneri şi sugestii din partea elevilor în legătură cu studierea disciplinei opţionale la alegere *Educaţie media* şi disciplinei obligatoriu *Educaţie pentru pace* – în săptămâna decadei tematice din perspectiva noilor educaţii, conform Planului-cadru 2025-2026 [5, p. 72-73].

Acţiunile de monitorizare sunt proiectate înainte de a începe procesul nemijlocit de implementare a curricula şcolară din perspectiva noilor educaţii şi se desfăşoară în baza unui Program de acţiuni.

Programul de acțiuni privind monitorizarea procesului de implementare a curricula școlară din perspectiva noilor educații stabilește obiectivele și acțiunile concrete ce urmează a fi desfășurate în procesul de monitorizare, actorii implicați, termenele, responsabilii etc.

Cine sunt responsabili de monitorizarea și evaluarea curricula școlară din perspectiva noilor educații? În contextul managementului școlar, după Vl. Guțu și L. Pogolșa [6], sunt responsabili de procesul de monitorizare și evaluare de decizii, feed-back-ul: cadrele didactice, metodiștii, experții, inspectorii.

Ce metode și instrumente metodologice sunt create și aplicate în cadrul managementului monitorizării procesului de implementare a curriculumului școlar din perspectiva noilor educații? Managementul monitorizării procesului de implementare a curriculumului școlar implică metodele de: observare, chestionare, analiză, sinteză etc. Totodată, în cadrul procesului de monitorizare a implementării curricula școlare prin contextualizarea noilor educații sunt create și utilizate instrumente de bază precum:

1. *Programul de acțiuni* privind monitorizarea procesului de implementare a curriculumului școlar optimizat din perspectiva noilor educații;
2. *Fișa de lucru* și *grilele* respective privind implementarea curriculumului școlar din perspectiva noilor educații la nivel municipal/ raional și instituțional, dar și calitatea documentelor curriculare;
3. *Chestionarul de evaluare* a percepției elevilor, managerilor școlari și a cadrelor didactice, a curriculumului școlar implementat din perspectiva noilor educații.

CONCLUZII

În contextul managementului monitorizării curricula școlare din perspectiva noilor educații, fiecărui cadru didactic i se oferă libertatea dar și responsabilitatea în conceperea și organizarea activităților instructiv-educative, având în vedere că actualele curricula școlare sunt centrate pe competențe și nu pe conținuturi. Prin urmare, *noile educații* reprezită deziderate de extindere și aprofundare a dimensiunii axiologice a „educației formale-nonformale-informale în învățământul

preuniversitar, dar şi universitar" [2], prin prisma decadelor tematice cross-curriculare planificate în planuri de învăţământ.

Studiul cercetării noastre privind procesul de monitorizare a curricula şcolare din perspectiva *noilor educaţii* – în special pe dimensiunile *educaţia pentru comunicare şi mass-media, educaţia pentru pace şi cooperare* oferă o precizare şi delimitare a demersurilor metodologice de monitorizare a acestora, încercând să anticipeze unele rezultate scontate prin întrebările provocate de comunitatea ştiinţifică:

- Care este starea de fapt privind implementarea curricula şcolare din perspectiva noilor educaţii la momentul monitorizării?
- Ce intervenţii sunt posibile la nivel de curricula disciplinelor şcolare, manuale şcolare, formare a cadrelor didactice etc. în vederea perfecţionării curricula şcolară din perspectiva noilor educaţii?

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE:

1. *Cadrul de referinţă al curriculumului naţional* /aut.: Vl. GUŢU, N. BUCUN, A. GHICOV [et al.] ; coord.: L. POGOLŞA, V. CRUDU ; experţi intern.: C. FARTUŞNIC, D.P. FUNERIU; MECC al Rep. Moldova. Chişinău: Lyceum (F.E.-P. "Tipografia Centrală"), 2017. 89 p. ISBN 978-9975-3157-7-7.
2. *Codul Educaţiei al Republicii Moldova.* În Monitorul Oficial Nr. 319-324 art. 634. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro
3. CRISTEA, S. *Dicţionar de pedagogie*. Chişinău : Editura Litera Internaţional, 2000. 398 p. ISBN 973-9355-51-X; 9975-74-248-3.
4. MARINESCU, M. *Noile educaţii în societatea cunoaşterii.* Ed. a II-a, rev. şi adăug. Bucureşti: Pro Universitaria, 2023. 313 p. ISBN 978-606-26-1669-4.
5. *Planul-cadru pentru învăţământul primar, gimnazial şi liceal, anul de studii 2025-2026*, aprobat prin ordinul MEC al Rep. Moldova nr. 439/2025. https://mec.gov.md/sites/default/files/plan-cadru_2025-2026.pdf

6. POGOLȘA, L., GUȚU, Vl. *Managementul curriculumului școlar.* În „Managementul educaţional: Ghid metodologic". Chişinău: CEP USM, 2013. 533 p. ISBN 978-9975-71-413-6.
7. *Proiectul Cadrului de referință al Curriculumului Național* /aut.: V. ANDRIȘCHI, A. GREMALSCHI, M. MARIN [et al.] ; coord.: V. OLARU, A. ȚÎBULEAC; MEC al Rep. Moldova, 2025. 54 p. https://particip.gov.md/ro/document/stages/proiectul-cadrului-de-referinta-al-curriculumului-national/13875.

N.B.: Studiul a fost elaborat în cadrul Subprogramului de Stat "*Teoria şi metodologia monitorizării şi dezvoltării continue şi ciclice a Curriculumului şcolar*", cifrul 01.14.01.